

ZPRAVODAJ

PRACHATICKÉHO MUZEA
3/2012

Podzim 2012

VÝSTAVY:

HLAVNÍ BUDOVA - Velké náměstí 13

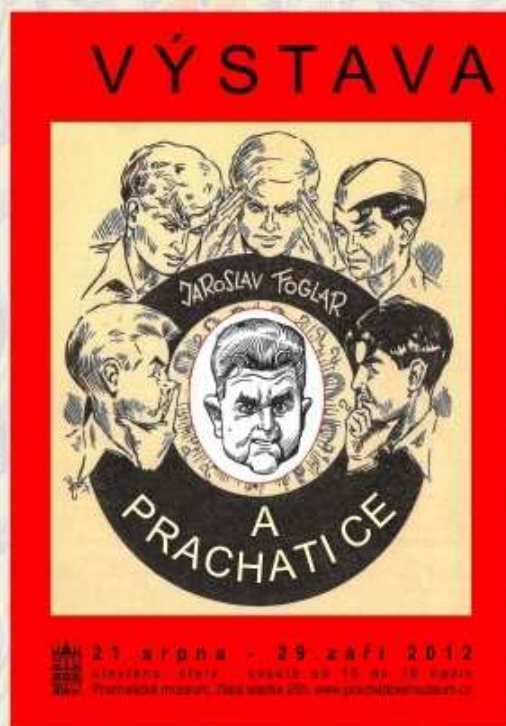
8. června - Prachatice - pohled do minulosti města
1. část nové stálé expozice

19. června - Králové Šumavy (ÚSTR)

7. září - 5+1 Kde končí barva a začíná světlo (výstava obrazů a fotografií)

ZÁMEČEK - Zlatá stezka 255

21. srpna - Jaroslav Foglar a Prachatice

Výstava Králové Šumavy

Ve středu 19. června byla v budově Prachatického muzea slavnostně zahájena výstava Králové Šumavy, kterou společně připravil Ústav pro studium totalitních režimů a Prachatické muzeum. Partnery výstavy jsou Vojenský historický ústav, Muzeum Policie České republiky a Archiv bezpečnostních složek.

Výstavu zahájil ředitel Prachatického muzea Pavel Fencel, ředitel Odboru edičního ÚSTR Michal Hroza a autor koncepce výstavy Libor Svoboda. Slavnostní zahájení uzavřely autentické vzpomínky dvou pamětníků - Františka Zahrádky a Františka Wiendla.

Výstava na dvaceti panelech připomíná činnost kurýrů a převaděčů, kteří v prostoru západní Šumavy s nasazením vlastního života pomáhali československým občanům na jejich cestě do svobodného světa. Kurýři přecházeli hranice ve službách amerických, britských a francouzských zpravodajských služeb. Jejich úkolem na československém území bylo získávat zpravodajsky cenné informace týkající se hospodářských, vojenských a bezpečnostních poměrů, nálady obyvatelstva apod. Při přechodu hranic mnozí z nich využívali pomoci převaděčů. Mnoho kurýrů bylo dopadeno Pohraniční stráží, nebo Státní bezpečností a odsouzeno k mimořádně vysokým trestům odnětí svobody (až doživotí). Bezmála čtyři desítky kurýrů byly odsouzeny k trestu smrti. K nejznámějším kurýrům působících v prostoru Prachaticka a Vimperska patřil Josef Hasil, přezdívaný také Král Šumavy, se svými bratry Bohumilem a Juliem, Jaroslav Kaska, či Jan Mašek. K nejznámějším popraveným kurýrům z regionu západní Šumavy patřili Josef Ludvík a Vladimír Palma. Jedním z nejúspěšnějších převaděčů byl Franz Kilián Nowotny, původem sudetský Němec, působící na Vimpersku.

Pokusy o zdolání železné opony často končily smrtí

Součástí výstavy jsou i panely věnované příslušníkům Státní bezpečnosti, či zahraničních exilových center a dobové a literární propagandě. Pozornost je zaměřena i na provokační akce Státní bezpečnosti, zejména na legendární a doposud v detailech málo známou Akci Kameny, v rámci níž StB za pomoci falešných převaděčů lákala uprchlíky do fiktivních služeben americké zpravodajské služby. Dle současných odhadů se obětmi provokací stalo několik stovek osob.

Výstava kromě osudů některých kurýrů a převaděčů reflektuje také změny šumavské krajiny a osídlení, které souvisely jednak s poválečnými událostmi, jednak s politickým uspořádáním po únorovém převratu v roce 1948.

Vyšehradská kapitula v nové expozici Prachatického muzea

Nově otevřená expozice Prachatického muzea “Prachatic - pohled do minulosti města 1. část” přináší kromě základního přehledu dějin Prachatic od počátku do poloviny 19. století také několik zajímavostí a novinek. Jednou z nich je i návrat Vyšehradské kapituly do Prachatic po více než pěti staletích.

Vyšehradská kapitula, významná církevní instituce se sídlem v Praze na Vyšehradě, stála u zrodu Prachatic a určovala vývoj tohoto sídliště v prvních čtyřech staletích jeho dějin. Založil ji kolem roku 1070 český kníže Vratislav II. jako určitou protiváhu proti svému bratru a pražskému biskupu Jaromírovi, s kterým vedl neustálé spory. Kapitula byla po církevní linii podřízena přímo Římu, v jejím čele stál probošt a s ním ji tvořilo ještě 12 kanovníků. Vratislav II. ji do počátků vybavil velkým majetkem (66 vesnic) a česká knížata Soběslav I. a Soběslav II. její jmění ve 12. století velkorysými donacemi ještě rozmnožila. Již v listině Vratislava II.

z roku 1088 (falzum z 12. století) se v majetku kapituly uvádí území na obchodní cestě z Prachatic do Pasova. Vyšehradští probošti byli současně zemskými kancléři a často spoluvytvářeli osud celé země. Stejně jako kanovníci se většinou rekrutovali z řad předních šlechtických rodů a nalezneme mezi nimi řadu významných osobností. Jednu dobu žila v prostorách kapituly na Vyšehradě i matka Karla IV. Eliška Přemyslovna.

Výstavní panel s kopií vyobrazení Vyšehradu v nové expozici

Majitelem Prachatic byl přímo probošt Vyšehradské kapituly a jeho úředníci spravovali nejen původní osadu pod kostelem sv. Petra a Pavla (dnešní Staré Prachatice), ale i široký pás území podél trasy prachatické větve Zlaté stezky až k zemské hranici. Rozvoj a velký úspěch této slavné obchodní cesty je z velké části také dílem a zásluhou kapituly. Vyšehradská kapitula také na přelomu 13. a 14. století vybudovala v široké kotlině pod Libínem nové město Prachatice a provázela jeho první krůčky až do počátku 15. století. Bouřlivé období husitských válek však staleté sepjetí Vyšehradské kapituly a Prachatic násilně přetřelo a do počátku 16. století se kapitula z Prachatic vytratila i formálně.

Jako významná církevní instituce však existovat nepřestala a po roce 1989 se zvolna vrací ke svému původnímu významu. Jako tzv. kolegiální kapitula má možnost podle svých statut mít čtrnáct členů: ve svém čele má probošta a děkana, dále šest sídelních kanovníků a šest kanovníků nesídelních, tzv. čestných. Probošt,

Probošt Mons. Anton M. Otte u vyšehradské vitríny, z vernisáže nové expozice 8. června 2012

děkan a sídelní kanovníci bydlí v budovách kapituly na Vyšehradě, podílejí se na bohoslužbách v kapitulním kostele sv. Petra a Pavla a konají v některé dny společné modlitby. Kromě toho udržují mezi sebou osobní kontakty, tvoří kněžské společenství. Nesdílení kanovníci žijí mimo Vyšehrad a na společném životě kapituly se podílejí při některých zvláštních příležitostech. Kapitula poskytuje svým členům zázemí materiální (bydlení) a společenské (společenství kněží). Úkolem všech kanovníků je starat se o kapitulní kostel, rotundu svatého Martina a ostatní budovy, které představují kulturní dědictví minulých generací a o bohoslužby. V široké veřejnosti je dnes velmi známá pobožnost na vyšehradském hřbitově - Slavíně, kterou kapitula organizuje o Památce zesnulých (o Dušičkách). Ve známost také vstoupilo nalezení ostatků sv. Valentýna ve sbírce cenností kapituly, které podnítilo každoroční pouť snoubenců o jeho svátku a zvláštní duchovní program pro snoubence.

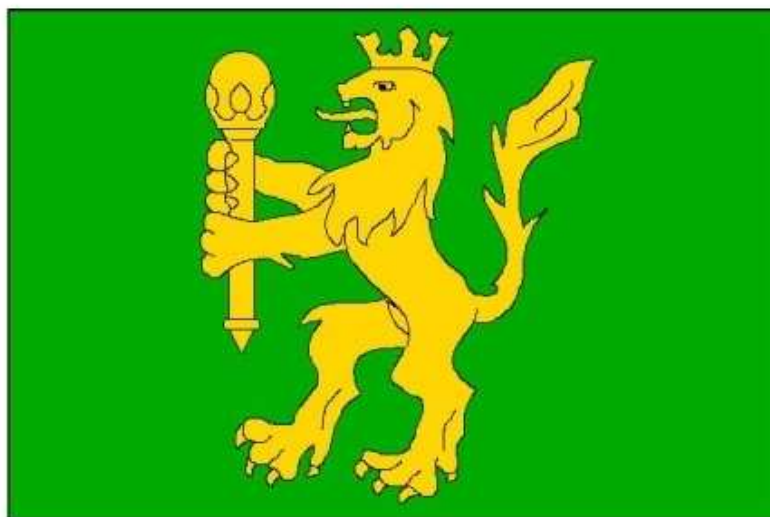

Probošta Vyšehradské kapituly přijal také starosta Prachatic Ing. M. Malý, vlevo ředitel muzea Mgr. P. Fencel

Prachatické muzeum oslovilo během příprav nové expozice Vyšehradskou kapitulou a požádalo ji o spolupráci. Kapitula velmi ochotně vyhověla a výsledkem je nejen speciální část expozice s originálními exponáty z majetku kapituly, ale také znovunavázání kontaktů Vyšehradské kapituly s městem Prachatice. Během vernisáže nové expozice 8. června 2012 se na radnici i v Prachatickém muzeu setkali starosta Prachatic Ing. Martin Malý a probošt Vyšehradské kapituly Mons. Anton M. Otte. Po půl tisíciletí se tak v nové době a v odlišných postaveních sešli zástupci bývalé vrchnosti a jejího bývalého poddanského města. Podali si ruce jako rovnocenní partneři a do budoucna si slíbili vzájemnou spolupráci na zajímavých společenských projektech, v kterých jistě svou roli sehraje i Prachatické muzeum.

Nové komunální symboly v okrese Prachatice - 7

Stachy

Znak

V zeleném poli vztyčený korunovaný lev držící rychtářské právo, vše zlaté.

Vlajka

Zelený list se vztyčeným korunovaným lvem držícím rychtářské právo, vše žluté.
Poměr šířky k délce listu je 2:3.

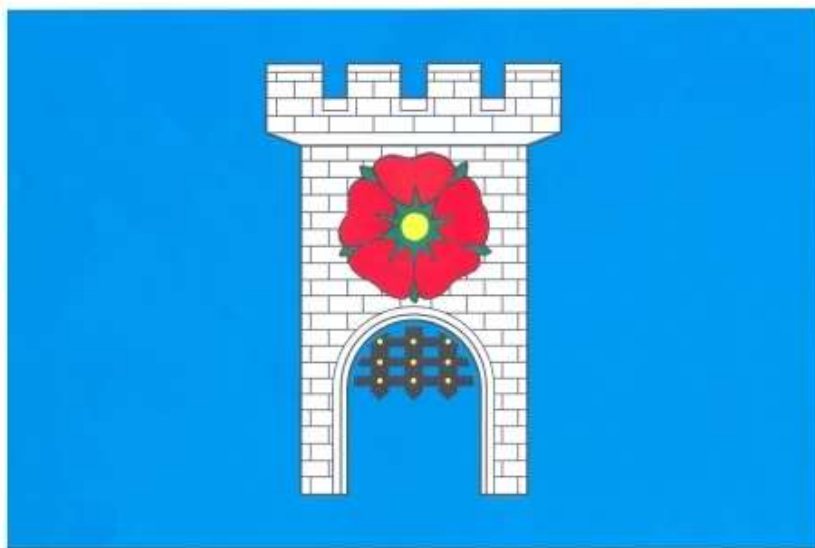
Strunkovice nad Blanicí

Znak

V modrém štítě stříbrná kvádrovaná věž s cimbuřím a prázdnou branou s polovytaženou černou mříží. Nad branou červená růže se zlatým semeníkem a zelenými lístky.

Vlajka

Modrý list, uprostřed bílá kvádrovaná věž s cimbuřím a prázdnou branou s polovytáženou černou mříží. Nad branou červená růže se žlutým semeníkem a zelenými kališními lístky. Poměr šířky k délce listu je 2:3.

Výzkum Zlaté stezky v Německu dokončen

Do konce roku 2011 byl dokončen terénní výzkum německé resp. pasovské části Zlaté stezky, který proběhl pod vedením univerzity v Pasově a s finanční podporou Evropské unie v rámci projektu “Výzkum historické obchodní cesty Zlatá stezka z Pasova na českou hranici”. Výzkumný tým byl stejný jako při výzkumu Zlaté stezky na českém území a tvořili jej pracovníci Prachatického muzea a Jihočeského muzea v Českých Budějovicích: výzkumníci František Kubů a Petr Zavřel a terénní technici Marek Parkman, Ladislav Bílý a Tomáš Kolegar.

Terénní výzkum proběhl v letech 2009 až 2011 a obsáhl německé části tří větví Zlaté stezky a závěrečnou společnou část od souběhu těchto větví u Vendelsbergu až po východiško celého systému této středověké obchodní cesty Pasov. Zatímco výzkum českých částí Zlaté stezky trval 18 let, pasovskou část se podařilo prozkoumat za 3 roky. Důvodem nebyla kratší trasa ani menší počet dochovaných pozůstatků, těch se oproti očekávání objevilo ještě více než v Čechách, ale v rámci projektu striktně stanovený termín dokončení a především použití nové revoluční výzkumné metody tzv. airbornescanningu.

Na uvedených třech větvích a na společné závěrečné části se v průběhu 70 výzkumných dní prošla a prozkoumala trasa dlouhá 93 kilometrů. Výzkum na ní

odhalil 52 zachovaných pozůstatků Zlaté stezky v celkové délce 30,2 kilometru, včetně 10 takzvaných systémů, tj. delších a nepřetržitě dochovaných úseků. Zvláště Leopoldsreutsko-Grainetský systém na prachatické větvi je se svými téměř 10 kilometry délky zcela ojedinělý a jedná se o vůbec nejdelší dochovaný pozůstatek Zlaté stezky. Všechny systémy a některé další výrazné pozůstatky byly prozkoumány také detektorem kovů a přitom se našlo 522 nálezů, většinou podkov soumarských koní, podkováků, ale také železných kování, zbraní, mincí atd. Dvakrát došlo také na archeologické vykopávky - ve výrazném pozůstatku Zlaté stezky tzv. Salzgraben u Hauzenbergu a u brodu přes potok Osterbach u Wotzmansreutu.

Výzkum detektorem kovů, zbytky dláždění Zlaté stezky na Ochsenbergu u Freyungu

V Čechách objevené systémy pozůstatků Zlaté stezky byly geodeticky zaměřeny, ale to bylo časově i finančně velmi náročné a vzhledem k vymezené době tří let v tomto případě neproveditelné. Při výzkumu německé části Zlaté stezky se proto použilo moderní, efektivnější a mnohem rychlejší metody airbornescanningu. Ve spolupráci s Zemským úřadem pro měření a geoinformace v Mnichově vznikly airbornescanningové snímky požadovaných úseků Zlaté stezky a ty plně nahradily finančně drahá a časově náročná geodetická měření a zároveň velmi usnadnily a urychlily základní terénní výzkum.

Během výzkumu vznikla rozsáhlá dokumentace (mapy, plány, fotografie, nákresy nálezů a výzkumných sond, airbornescanningové snímky systémů pozůstatků Zlaté stezky atd.), která bude po zhodnocení zveřejněna ve 4. dílu knižní řady "Zlatá stezka", kterou vydávají německy Verein für Ostbairische Heimatforschung Passau a česky Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích a Prachatické muzeum.

Dokumentace archeologických výzkumů

Výzkum německé (pasovské) části Zlaté stezky sledovaly a doprovázely po celou dobu především německé sdělovací prostředky. Výsledkem bylo mnoho článků v německém i českém tisku (např. Passauer Neue Presse), pořad v Bavorské televizi, pořad v Pasovské televizi a několik rozhlasových vysílání. Německá veřejnost byla s výsledky výzkumu průběžně seznámena na mnoha přednáškách v jednotlivých obcích podél tras Zlaté stezky (např. Waldkirchen, Mauth, Grainet, Rudertintg, St. Oswald).

Mohutný hohlweg za Bruckmühle
na kašperskohorské větvi Zlaté stezky

Bavorská televize natáčí pořad
o výzkumu

Vedoucí projektu profesor Erkens z univerzity Pasov na výzkumu

PUBLIKACE K ZAKOUPENÍ:

ZLATÁ STEZKA - Sborník Prachatického muzea

- ročník 14, 2007 (92,-Kč)
- ročník 15, 2008 (120,-Kč)
- ročník 16, 2009 (140,-Kč)
- ročník 17, 2010 (85,-Kč)

ZLATÁ STEZKA 1. Prachatice - státní hranice

- František Kubů, Petr Zavřel (280,-Kč)

ZLATÁ STEZKA 2. Vimperk - státní hranice

- František Kubů, Petr Zavřel (290,-Kč)

ZLATÁ STEZKA 3 Kašperské Hory - státní hranice

- František Kubů, Petr Zavřel (350,-Kč)

PŘÍBĚHY Z PLÁNÍ - Pavel Fencel, Jan Antonín Mager (40,-Kč)

KLOSTERMANNOVÉ NA ŠUMAVĚ - Jan Antonín Mager, Pavel Fencel
(30,-Kč)

KAPLE PRACHATICKA POHLEDEM GENEALOGA - J. A. Mager (65,-)

RYTMISTR FRANZ WOLSCHANSKY - J. A. Mager (35,-)

KONTAKT:

Prachatické muzeum

Velké náměstí 13, 383 01 Prachatice

tel.: 388 311 419

E-mail: muzeum@prachatickemuzeum.cz

www.prachatickemuzeum.cz

Zámeček

Zlatá stezka 255, 383 01 Prachatice

tel.: 725 713 397

Zpravodaj Prachatického muzea

Text: odborné oddělení PM

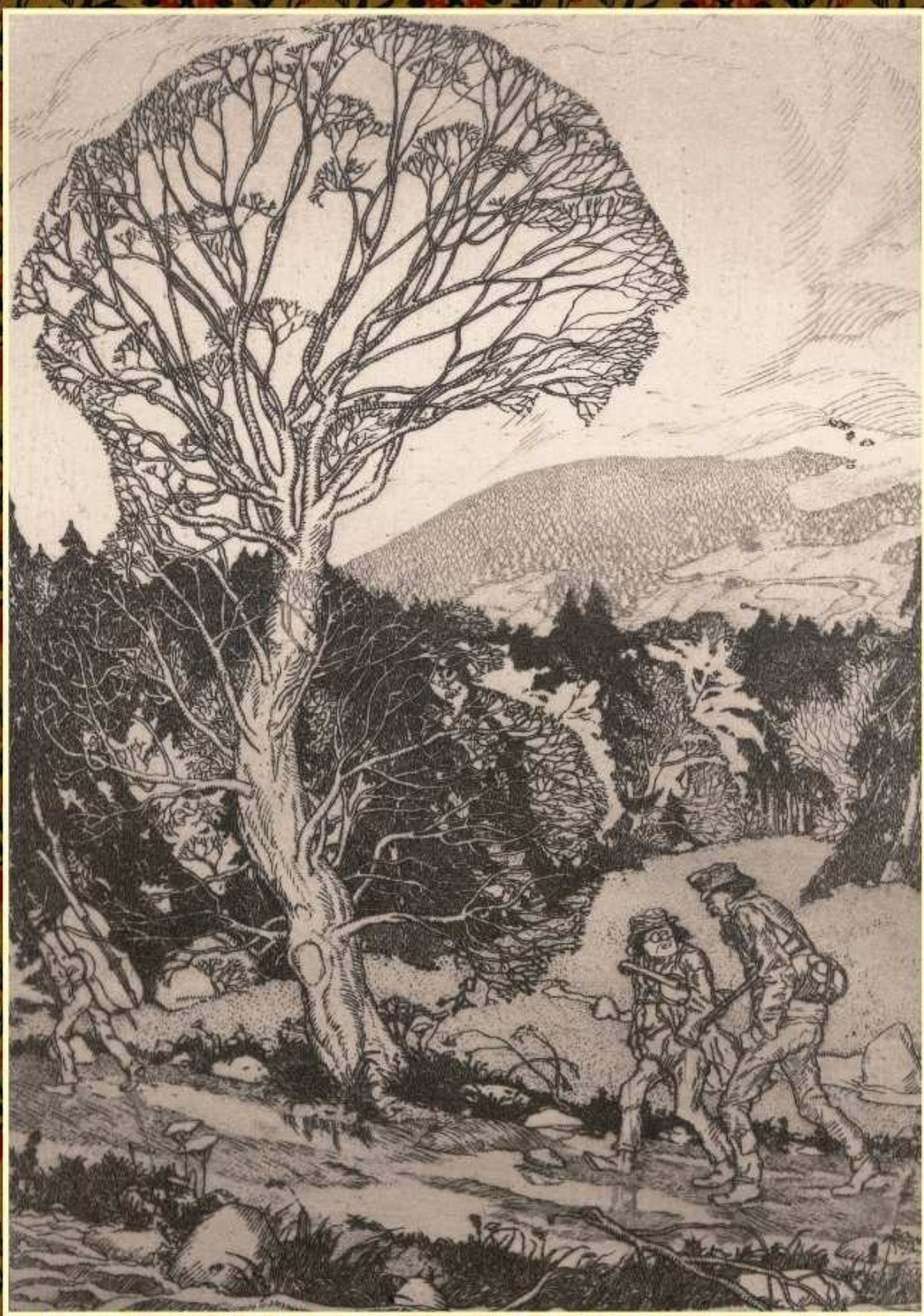
Grafické zpracování, tisk:

Zdenka Oberfalcerová

Vydalo: Prachatické muzeum 2012

Propagační tiskovina - neprodejné

E-VUG-233 Ferdinand Staeger: Šumavští muzikanti (akvatinta)

Titulní strana: Svata Anna samatreti z Fefru - dřevořezba (detail)